

عملیات روانی از منظر فقه و مصادیق تاریخی آن

مؤلف

عمران منصورى طلب

www.ketab.ir

- سرشناسه : منصورى طلب، عمران، ۱۳۷۶ -
- عنوان و نام پديدآور : عمليات روانى از منظر فقه و مصاديق تاريخى آن / مؤلف: عمران منصورى طلب.
- مشخصات نشر : تهران: ميراث فرهنگستان، ۱۴۰۱.
- مشخصات ظاهرى : ۱۵۴ ص.
- شابک : 978-622-7952-37-7 : ۷۰۰۰۰۰۰ ريال
- وضعيت : فييا
- فهرست‌نويسى
- يادداشت : کتابنامه: ص. [۱۴۵] - ۱۵۴؛ همچنين به صورت زيرنويس.
- موضوع : جنگ روانى (فقه)
- Psychological warfare (Islamic law)
- جنگ روانى -- جنبه‌هاى مذهبي -- اسلام
- Psychological warfare -- Religious aspects -- Islam
- جنگ روانى
- Psychological warfare
- رده‌بندي کنگره : BP۱۹۸/۶
- رده‌بندي ديويى : ۲۹۷/۳۷۹
- شماره کتابشناسى : ۸۷۹۹۹۸۸
- ملی
- اطلاعات رکورد : فييا
- کتابشناسى

عملیات روانی از منظر فقه و مصادیق تاریخی آن

عمران منصوری طلب

ناشر: میراث فرهیختگان Miras Farhikhtegan Publications

چاپ اول / فروردین ۱۴۰۱ شمسی / شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

محل نشر: تهران / قطع: وزیری / چاپخانه: احسان / قیمت: ۷۰ هزار تومان

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۵۲-۳۷-۷

ISBN:978-622-7952-37-7

www.ketab.ir

الفهرس

رقم الصفحة

العنوان

٩..... مقدمه

بخش اول: مفاهيم و كليات

١١..... فصل اول: مفهوم شناسى

١١..... گفتار اول: مفهوم حکم شرعى

١١..... ١- معنای لغوی

١٢..... ٢- معنای اصطلاحی

١٢..... گفتار دوم: مفهوم روان

١٢..... ١- معنای لغوی

١٣..... ٢- معنای اصطلاحی

١٤..... گفتار سوم: مفهوم عملیات روانی

١٥..... گفتار چهارم: مفهوم فقه

١٥..... ١- معنای لغوی

١٦..... ٢- معنای اصطلاحی

١٧..... گفتار پنجم: مفهوم قدرت نرم

١٧..... فصل دوم: كليات

١٧..... گفتار اول: تاريخچه و پيشينه عمليات روانی

٢١..... گفتار دوم: فرق عمليات روانی با جنگ روانی

- گفتار سوم: ویژگی‌های عملیات روانی ۲۱
- گفتار چهارم: انواع عملیات روانی ۲۷
- گفتار پنجم: ابعاد عملیات روانی ۲۹

بخش دوم: ماهیت عملیات روانی

فصل اول: شیوه‌های عملیات روانی ۳۳

- ۱- شایعه ۳۴
- ۲- تهدید ۳۸
- ۳- تخریب ۴۱
- ۴- دروغ‌پردازی و افترا سازی ۴۳
- ۵- فریب و نیرنگ ۴۵
- ۶- تطمیع ۴۷
- ۷- ارعاب و وحشت‌آفرینی ۴۸

فصل دوم: اهداف عملیات روانی ۴۹

- ۱- انتشار موج یأس ۵۰
- ۲- تأثیر بر روحیه و عقاید ۵۲
- ۳- ایجاد نگرانی در تصمیمات کلان جامعه ۵۲
- ۴- جلب همکاری از مردم تحت سلطه دشمن ۵۲
- ۵- اقدام به فروپاشی لشکر دشمن ۵۲
- ۶- تأثیر عملی یا خیالی ۵۳
- ۷- زنده کردن احساسات ۵۴

فصل سوم: ابزارهای عملیات روانی ۵۴

- گفتار اول: ابزارهای عملیات روانی قدیم ۵۵
- ۱- شعر و شاعری ۵۵
- ۲- پرچم و بیرق ۵۶
- ۳- مکاتبه و نامه‌نگاری ۵۷

۵۹	۴- رجز خوانی
۶۱	گفتار دوم: ابزار های عملیات روانی نوین
۶۱	۱- رسانه
۶۴	۲- رادیو
۶۷	۳- مطبوعات
۷۰	۴- مجلات
۷۱	۵- تلویزیون
۷۴	۶- ماهواره
۷۷	۷- اینترنت
۷۸	۸- فیلم و سینما

بخش سوم: حکم فقهی عملیات روانی

۸۱	فصل اول: نظر فقها معاصر در رابطه با عملیات روانی
۸۱	گفتار اول: استفتائات از دفاتر مراجع عظام تقلید <small>حفظهم الله</small>
۹۲	گفتار دوم: نظر برخی از مراجع عظام تقلید <small>حفظهم الله</small> در رساله:
۹۳	فصل دوم: مقتضای قاعده اولیه در عملیات روانی
۱۰۲	فصل سوم: مقتضای قاعده ثانویه در عملیات روانی
۱۰۲	۱- ضرورت (اضطرار)
۱۰۷	۲- اکراه
۱۰۹	۳- دفاع مشروع
۱۱۲	۴- مقابله به مثل
۱۱۴	فصل چهارم: ادله قائلین به جواز عملیات روانی
۱۱۴	گفتار اول: عقل
۱۱۵	گفتار دوم: اجماع
۱۱۶	گفتار سوم: کتاب

گفتار چهارم: سنت ۱۱۷

بخش چهارم: مصادیق عملیات روانی

فصل اول: عملیات روانی اقتصادی ۱۱۹

گفتار اول: تهدید عبدالملک بن مران از قطع حقوق امام سجاد علیه السلام از بیت المال . ۱۲۰

گفتار دوم: عملیات روانی استکبار جهانی علیه اقتصاد جمهوری ایران ۱۲۱

فصل دوم: عملیات روانی سیاسی ۱۲۲

گفتار اول: عملیات روانی دشمن در جریان قبله ۱۲۲

گفتار دوم: عملیات روانی در جریان قتل عمار ۱۲۴

گفتار سوم: عملیات روانی ناپلئون در انقلاب کبیر فرانسه ۱۲۵

گفتار چهارم: عملیات روانی در دوران ستم‌شاهی علیه دین اسلام ۱۲۷

فصل سوم: عملیات روانی اجتماعی ۱۲۸

گفتار اول: اتهام جنون ۱۲۹

گفتار دوم: اتهام پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله و سلم به شاعری ۱۳۰

گفتار سوم: اتهام سحر ۱۳۱

گفتار چهارم: تحریک عواطف و احساسات ۱۳۱

گفتار پنجم: اتهام دروغ‌پردازی به پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله و سلم ۱۳۲

فصل چهارم: عملیات روانی نظامی ۱۳۲

گفتار اول: عملیات روانی در جنگ بدر ۱۳۳

گفتار دوم: عملیات روانی دشمن در جنگ احد ۱۳۷

گفتار سوم: عملیات روانی در جنگ جهانی دوم ۱۳۹

گفتار چهارم: عملیات روانی عراق در جنگ تحمیلی علیه ایران ۱۴۰

نتیجه‌گیری ۱۴۳

منابع و مأخذ ۱۴۵

مقدمه

عملیات روانی با توجه به پیشرفت چشمگیری که در حوزه تکنولوژی به خصوص در حوزه فناوری ارتباطات به وجود آمده است؛ امروزه به مهم‌ترین ابزاری در خدمت منافع و مصالح نظام استکباری تبدیل شده است. عملیات روانی اگرچه قدمتی به تاریخ جنگ‌های بشر دارد، ولی در عصر کنونی از جهت ابعاد، ماهیت و پیچیدگی تفاوت پیدا کرده است. گفتنی است که بالاترین هنر در زمان جنگ، پیروزی در نبرد رودرو نیست، بلکه وادار به تسلیم نمودن دشمن بدون خشونت و خون‌ریزی است و عملیات روانی می‌تواند در فاصله زمانی کوتاه موجب برهم زدن نظم اجتماعی در یک کشور و از بین رفتن استقلال آن و در نتیجه تسلیم در برابر دشمن شود. امروزه بیش از گذشته، عملیات روانی از اهمیت بالایی برخوردار گردیده است و در قالب‌های مختلف صورت می‌گیرد؛ و با توجه به اهمیت این موضوع در شرایط فعلی، در این نوشتار به عملیات روانی پرداخته شده و ابعاد آن از منظر فقه امامیه مورد کنکاش و بررسی قرار داده تا تبیین کنیم از لحاظ قاعده اولیه و قاعده ثانویه چه حکمی دارد و نظرات فقهی علماء را در این زمینه احصا کنیم.

هدف از انجام این موضوع

۱. آشنایی مکلفین از حکم شرعی عملیات روانی از دیدگاه فقه امامیه.
۲. تبیین جایگاه فقهی عملیات روانی از دیدگاه آیات و روایات.
۳. رسیدن به نتایج فقهی برای استفاده محققین، طلاب و دانشجویان علوم اسلامی.
۴. فهم مصادیق تاریخی عملیات روانی و بررسی پیدایش و تحول عملیات روانی.

۵. شناخت ابزار و امکانات و شیوه های تبلیغات عملیات روانی
۶. مصون ساختن افراد از تأثیرات عملیات روانی دشمن
۷. افزایش سطح آگاهی و اطلاعات دست اندرکاران با مسائل مربوط به عملیات روانی

آشنایی مکلفین با احکام شرعی عملیات روانی و تبلیغاتی روش‌ها و ویژگی‌های آن برای یک جامعه اسلامی ضروری است، متأسفانه امروزه با گسترش دنیای مجازی و تهاجمات فرهنگی، روانی و تبلیغاتی به شدت دچار بی‌هویتی، از خودبیگانگی و غرب‌زدگی شده است. لذا شناخت و مورد تأسی قرار دادن سیره و سنت و فقه نبوی و شیوه‌های پیشگیرانه و مبارزاتی آنان در مواجهه با عملیات روانی و تبلیغاتی زمان خودشان ضروری به نظر می‌رسد.

روشی که در این تحقیق به کار گرفته می‌شود، توصیفی - تحلیلی است؛ یعنی؛ توصیف و تفسیر پدیده‌ها^۱ و اطلاعات جمع‌آوری شده به منظور معنا دادن به جنبه‌های گوناگون آن اطلاعات و سامان بخشی آن‌ها که هدف محقق از انجام این نوع پژوهش توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موضوع می‌باشد. پژوهشگر در این روش سعی می‌کند تا نتایج عینی از موضوع را بیان کند، این تحقیق آنچه را که هست توصیف و تفسیر می‌کند؛ و از جهت گردآوری مطالب کتابخانه‌ای است که از سامانه‌های رایانه‌ای و نرم‌افزارهای علمی نیز استفاده شده، لذا میدانی نیست و از جهت روش داده‌پردازی تحلیلی می‌باشد. علت اینکه در پژوهش حاضر از روش توصیفی - تحلیلی استفاده شده این است که ماهیت مسائلی که در این تحقیق مورد بررسی قرار می‌گیرد با روش توصیفی - تحلیلی تناسب دارد.

۱. اسحاقی، حسین، اصول و مهارت‌های پایان‌نامه نویسی، ص ۵۱.

۲. همان، ص ۲۹.